

Undervisningsvejledning for Tysk begyndersprog B

Citater fra læreplanen er gengivet i kursiv.

1. Fagets rolle

Tysk er et færdighedsfag, et vidensfag og et kulturfag. Disse sider af faget er ligeværdige og betinger gensidigt hinanden. Tyskfaget beskæftiger sig med kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande og indeholder dermed elementer fra de humanistiske og samfundsfaglige hovedområder. Tyskfaget bidrager til elevernes generelle studiekompetence.

Dette betyder at eleverne i faget tysk skal lære at tale og skrive og læse tysk og opnå forståelse for tysksprogede kulturer. Fagets metoder skal samtidig bidrage til udviklingen af elevernes generelle studiekompetence.

2. Fagets formål

Viden og færdigheder

Eleverne skal kunne forstå og forholde sig til talt og skrevet tysk, og de skal have en sådan viden og bevidsthed om sprogets opbygning, at de på et grundlæggende niveau kan kommunikere på tysk.

Eleverne skal endvidere på udvalgte områder have indsigt i kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande både i et nationalt, et europæiske og i et internationalt perspektiv.

Betegnelsen færdighedsfag hentyder først og fremmest til mundtlig og skriftlig udstryksfærdighed, men dernæst til kommunikative færdigheder i bredere forstand, til analysefærdigheder og til færdigheder i indsamling og formidling af faglig viden. At der er tale om et vidensfag betyder i denne sammenhæng, at der erhverves en viden om fagets stofområder, både hvad angår sproglige, tekstlige, historiske og kulturelle elementer.

Lærings- og arbejdskompetencer

Eleverne skal kunne kombinere viden fra tyskfaget med viden fra andre fagområder, og de skal kunne uddrage viden af tysksprogede tekster, der relaterer til andre fagområder i uddannelsen.

Den overordnede læringskompetence omfatter de tekniske/metodiske færdigheder samt bevidsthed om strategiske og motivationsmæssige læringsprocesser. Denne bevidsthed udtrykkes bl.a. ved rutine og evne til at planlægge og vurdere egne læringsprocesser med henblik på realisering af selvstændig læring.

Personlige og sociale kompetencer

Eleverne skal i tyskfaget have en sådan sproglig kunnen, viden og bevidsthed samt kendskab til det tyske sprog i funktionelle sammenhænge, at de har baggrund for at udvikle deres kommunikative kompetence.

Med dette menes der at eleverne skal erhverve sig sproglige og sociale kompetencer, således at de kan forstå og gøre sig forståelige i tværkulturelle sammenhænge, både lokalt og globalt.

Kulturelle og samfundsmæssige kompetencer

Eleverne skal have forståelse af litteratur og andre kunstneriske udtryk som afsæt for oplevelse, refleksion og æstetisk bevidsthed. Derudover skal eleverne have en sådan interkulturel kompetence, at de i arbejdet med tysk kan inddrage deres viden og bevidsthed om andre kulturer og samfundsforhold. I tilknytning hertil skal eleverne kunne reflektere over og med indlevelse og forståelse kunne gå i dialog med andre kulturer.

Gennem undervisningen skal eleverne lære at forholde sig til en global virkelighed, samtidig med, at de sættes i stand til at perspektivere til egen kulturel baggrund.

3. Læringsmål og indhold

Læringsmålene angiver det, som eleverne skal kunne som resultat af undervisningen. Det vil sige, at læringsmålene angiver de kompetencer, eleverne skal tilegne sig gennem undervisningen. Disse kompetencer er de sigt punkter, som de følgende led i læreplanen (kernestof, tilrettelæggelse og evaluering) skal rette sig ind efter.

Læringsmålene på begynder sprogets B-niveau fastlægger således rammerne for, hvilke sproglige og indholdsmæssige discipliner, der skal arbejdes med i undervisningen. Der nævnes receptive færdigheder: lytte til og forstå talt sprog, læse og forstå tysksproget tekstmateriale, samt produktive færdigheder: redegøre for, samtale om, udtrykke sig skriftligt om tysksproget tekstmateriale. Desuden viser målbeskrivelsen de taksonomiske niveauer, som undervisningen skal bevæge sig på: forstå, udtrykke sig, redegøre, reflektere, anvende viden etc.

Kernestoffet (3.2) omfatter det centralt fastsatte faglige indhold, som er uomgængeligt, når eleverne skal opnå disse kompetencer. På denne måde er kernestoffet et nødvendigt, men ikke tilstrækkeligt, middel til at opnå læringsmålene. Der skal mere til, bl.a. supplerende stof og, hvor det er muligt, et samspil med andre fag. Under *Supplerende stof* (3.3) og *Samspil med andre fag* (4.4) anvises ideer til fagligt indhold og samspil med andre fag, som kan bidrage til opfyldelse af læringsmålene.

3.1 Læringsmål

Eleverne skal kunne:

- a) forstå indholdet af talt tysk, når der tales et enkelt standardsprog,*
- b) bruge sproget til at skaffe sig viden om tysksproget kultur,*
- c) læse og forstå forskellige typer af nyere tysksprogede tekster,*
- d) redegøre for indholdet af studerede tekster og emner samt perspektivere til andre tekster og emner på et enkelt og sammenhængende tysk med et grundlæggende ordforråd,*
- e) føre en samtale på tysk om forskellige person-, kultur- og samfundsrelaterede emner med relevante tysktalende målgrupper på et enkelt og sammenhængende tysk samt føre en*

- samtale om emner, de er fortrolige med, referere, kommentere og give udtryk for forskellige synspunkter i et enkelt og sammenhængende sprog,*
- f) skrive korte tekster på tysk i relation til de studerede tekster eller emner,*
 - g) anvende og udbygge relevante lytte- og læsestrategier samt mundtlige kommunikationsstrategier,*
 - h) give udtryk på tysk for forståelse af og reflektere over litteratur og andre æstetiske udtryksformer,*
 - i) give udtryk på tysk for forståelse af ikke-fiktive tekster i tilknytning til profilen på den studieretning, hvor valgfaget udbydes og*
 - j) give udtryk på tysk for indsigt i udvalgte, aktuelle forhold i Tyskland, herunder for udvalgte kulturelle, samfundsmæssige og historiske forhold i tysksprogede lande*

Læringsmålene er i læreplanen angivet enkeltvis, men i undervisningen forudsættes, at der både arbejdes med de enkelte delmål, og at de også indgår i mere helhedsorienterede sammenhænge, således at eleverne opnår forståelse for sammenhængen mellem fagets discipliner og deres forhold til virkeligheden uden for skolen.

3.1.2 Færdigheder (Læringsmålene a - g)

I læringsmålene oplyses en række færdigheder som skal indgå i elevernes tyskfaglige kompetence. Disse er: Lytteforståelse, læseforståelse, talefærdighed og skrivefærdighed.

- Lytteforståelse:** Denne færdighed skal til stadighed trænes, ikke kun implicit i forbindelse med samtale i klasse, men også eksplicit gennem øvelser, der træner varierede måder at lytte på
- Læseforståelse:** Arbejdet med tysksprogede tekster er i vid udstrækning grundlaget for elevernes sproglige arbejde, både det receptive og det produktive. Læsefærdigheden skal derfor til stadighed trænes, da der i den gymnasiale undervisning lægges stor vægt på, at eleverne gennem læsning udvider deres forståelse for kulturen i de tysksprogede lande. Eleverne skal tiltagende udfordres sprogligt i arbejde med tekster, og tekstlæsningen skal sikres imod at blive begrænset til hverdagsbevidstheden, som den udfolder sig i elevernes øjeblikkelige nutid.
- Læreplanen stiller derfor også krav om læsning af forskellige typer tekster, og dette betyder, at eleverne skal trænes i at læse tekster på forskellige måder, da teksttypen har en afgørende betydning for valget af læsemåde.
- Eleverne skal i undervisningen arbejde med ikke blot skrevne tekster, men også med tekstmateriale i bred forstand. Heri indgår video-, DVD- og lydbaseret materiale, CD'er og tekster fra internettet, samt billedmateriale. Læreplanen stiller krav om læsning af tekster, der

repræsenterer forskellige teksttyper. Der stilles ikke specifikke krav om repræsentation af alle litterære genrer. Derimod kræves det, at der læses nyere tekster, dvs. tekster fra efter 1945.

Talefærdighed:

Man kan i forhold til mundtlig talefærdighed overordnet skelne mellem to typer af færdigheder: den *monologiske* (referat, redegørelse, mv.) og den *dialogiske* (samtale med en eller flere samtalepartnere). Den dialogiske talefærdighed kræver i langt højere grad end den monologiske, at eleverne er i stand til at lytte til og forstå samtalepartnerens fremstilling, samt at han/hun skal kunne reagere spontant og adækvat på denne fremstilling, tage del i diskussioner og argumentere for sine synspunkter. Dertil kræves fortrolighed med en række talehandlinger og gambitter samt kendskab til omgangsformer i den fremmede kultur. Disse færdigheder er helt centrale såvel i kommunikation med tysktalende som ved den mundtlige eksamen, og det er vigtigt, at eleverne gennem hele forløbet arbejder med og diskuterer de to genrer af talefærdighed, så de får en klar opfattelse af, hvad der kendetegner dem.

Skrivefærdighed:

At formulere sig skriftligt på et fremmedsprog fungerer både som mål og middel. På begynderprogniveauet er målet at sætte eleverne i stand til at skrive korte tekster på tysk i relation til de læste tekster og emner. Skrivningen som middel har stor betydning for sprogindlæringen: Skrivning udvikler den sproglige bevidsthed, og dette fremmer læsefærdigheden, tekstforståelsen og formidlingsevnen. Desuden fremme den sproglige bevidsthed også den mundtlige udtryksfærdighed. Der skal derfor afsættes tid til skriftligt arbejde i timerne, så eleverne får optimale muligheder for at udvikle denne færdighed.

For at styrke indlæringen af disse færdigheder skal eleverne gennem hele forløbet arbejde målrettet med såvel lytte- og læsestrategier som mundtlige og skriftlige kommunikationsstrategier

3.1.3 Kompetencer. (Læringsmålene h – j)

De ovenfor beskrevne færdigheder fører tilsammen til, at eleven opnår tyskfaglige kompetencer. For at vise disse færdigheder og dermed den opnåede kompetence skal eleven kunne redegøre for et sagforhold, analysere og perspektivere tekster samt diskutere de fremlagte synspunkter.

Tekstforståelse:

Færdigheden i at redegøre for en tekst/et emne eller et sagforhold er en grundlæggende færdighed i tyskfaget. En redegørelse fremdrager væsentlige forhold på et resumerende /refererende niveau. En redegørelse er desuden karakteriseret ved, at den hæver sig op over det

resumerende/refererende niveau. Og beskriver/forklarer de forhold, som er væsentlige i indholdet. En redegørelse for gennemgåede tekster og emner skal på begyndersprogets B-niveau foregå på et enkelt tysk, der dog formår at præsentere de overordnede linjer og temaer i tekster og emner. Ved redegørelsen forudsættes desuden, at eleverne kan anvende centrale gloser og simple grammatiske konstruktioner.

Der kræves desuden, at eleverne skal kunne perspektivere til andre tekster eller emner. Hertil er det nødvendigt, at man kan påvise ligheder og forskelle mellem enkelte tekster, grupper af tekster o.l.

Eksamen foregår på basis af ikke-gennemgåede tekster. Det er derfor vigtigt, at man i forbindelse med tekstlæsning og gennemgang træner forskellige kompetencer med eleverne: præsentationskompetencen, hvor eleven har forberedt en fremlæggelse af teksten med inddragelse af relevante struktur-, redegørelses- og holdningsmarkører, og samtalekompetencen, der baseres på spontan samtale, hvori indgår brug af ofte forekommende faste vendinger og udtryk, der tilkendegiver den talendes holdninger, ønsker om at tage eller afgive ordet, enighed og uenighed i samtalepartnerens synspunkter osv.

Kulturforståelse:

Tekstforståelse i videste forstand sigter på, at eleverne skal kunne forstå og forholde sig perspektiverende til forhold i tysksprogede lande i et historisk og aktuelt perspektiv. Målet er, at eleverne ikke blot skal kunne forstå indholdet, men derudover skal kunne hæve sig over det læste/hørte og på baggrund af en faglig indsigt og viden kunne kommentere det og sætte det ind i en større sammenhæng.

Det er yderligere et mål, at eleverne kan anvende den viden, som de har tilegnet sig om aktuelle kultur- og samfundsforhold i Tyskland og den øvrige tysksprogede verden i mundtlig og skriftlig kommunikation.

Hermed menes, at eleverne med baggrund i deres viden kan forholde sig til de pågældende mundtlige kommunikationssituationer og kan agere kompetent under hensyntagen til de særlig samfunds- og kulturforhold. Eleverne tilegner sig kulturforståelse gennem forståelse af sagprosa-, andre ikke-tekstbårne medier samt litteratur og andre kunstneriske udtryksformer. Arbejdet med litterære og andre kunstneriske udtryksformer indtager en central rolle i undervisningen.

Litteraturforståelse:

Eleverne skal øves i på tysk at give udtryk for deres forståelse af og reflektere over tysksproget litteratur og andre æstetiske udtryksformer, og det indebærer, at eleverne opnår færdighed i at sætte den opnåede forståelse i forhold til andre kulturer og deres egen livssituation.

I læreplanen fremhæves det, at eleverne på tysk skal kunne give udtryk for indsigt i udvalgte, aktuelle forhold i Tyskland, samt i kulturelle,

herunder udvalgte samfundsmæssige og historiske forhold i tysksprogede lande. Hovedvægten lægges på samtiden og de perioder, der af de fleste opleves som umiddelbare forløbere for deres egen tid. Der inddrages tekstmateriale om forhold i tysksprogede lande uden for Tyskland. Udvælgelsen af tekstmaterialet bør tilgodesee, at der inddrages tekstmateriale, der er egnet til at belyse vigtige kulturforhold i tysksprogede lande i et samtidshistorisk perspektiv, og som afspejler vigtige sider af tysksprogede landes kultur.

3.2 Kernestof

Kernestoffet er:

- a) grundlæggende ordforråd, grundlæggende tysk grammatik, sprogtilegnelse,*
- b) grundlæggende viden om tyske kultur- og samfundsforhold,*
- c) kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i Tyskland efter 1945, herunder de seneste 10 år,*
- d) tysksproget materiale fra såvel trykte som elektroniske medier,*
- e) aktuel litteratur og sagprosa,*
- f) grundlæggende normer for mundtlig sprogbrug og kommunikation.*

For at leve op til de faglige mål om sproglige færdigheder og kompetencer mundtligt og skriftligt inddrages grammatisk materiale og sprogtræningsmateriale som f.eks. talesprogsgrammatik o.l. En del af kernestoffet er arbejdet med sprogets form. Herunder falder grundlæggende ordforråd, grammatik og sprogtilegnelse.

Grundlæggende ordforråd dækker dels dagligsprogets mest almindelige gloser og dels det ordforråd, der er nødvendigt for at kunne tale og skrive om teksterne/emnerne.

Med grundlæggende grammatik forstås:

- Elementær sætningsanalyse
- Kongruens mellem subjekt og verballed
- verbets tider, især præsens og perfektum
- Hjælpe. Og modalverber
- Bestemt og ubestemt artikel
- Personlige, possessive og relative pronominer
- Præpositioner, herunder de dobbeltstyrende
- Ordstilling i hel og ledsætninger

Arbejdet med grammatikken skal hele tiden tænkes ind i anvendelsesorienteret og kommunikativ sammenhæng. Den anvendelsesorienterede tilgang til fagets sproglige dimension lægger vægten på brugen af sproget og inddrager sprogets opbygning som et middel til at fremme kommunikative og formidlende kompetencer og ikke som et mål i sig selv.

Gennem hele forløbet er det vigtigt, at eleverne øves i at træne udtale og intonation. Udtaletræning indgår naturligt i flere af fagets discipliner, først og fremmest i oplæsning og samtale, men også i øvelser, der sigter på indlæring af grammatik. Udtaleøvelserne bør tage afsæt i lærerens udtale og i autentisk tysk på lydbånd og DVD/videobånd samt eksempelvis gengivelse af talt sprog via computer. I forbindelse med oplæsning er det vigtigt, at eleverne ikke blot øves i korrekt udtale af enkelte ord, men at de også trænes i at gennemskue de tyske sætningskonstruktioner og at vise forståelse herfor ved hjælp af sætningsintonationen.

For at opnå de mål, der er beskrevet i afsnit 3.1 om *læringsmål*, om viden om det tysksprogede område skal eleverne beskæftige sig med et udvalg af tysksproget materiale om bl.a. udvalgte kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i Tyskland efter 1945. herunder de seneste 10 år. Tysksproget materiale kan være trykte tekster (bøger, aviser, tidsskrifter m.m.) film, CD, DVD, nyhedsudsendelser etc. På internettet findes store mængder af tysksproget materiale, som med fordel vil kunne inddrages i undervisningen. Det er vigtigt, at der tilrettelægges en vis progression i sværhedsgrad, således at eleverne i stigende grad vil kunne beskæftige sig med også mere sprogligt og indholdsmæssigt krævende tekster på tysk.

3.3 Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde læringsmålene alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof uddyber elevernes sproglige viden og bevidsthed samt perspektiverer kernestoffets litterære og kulturelle aspekter til en bredere forståelse af tysksproget kultur i europæisk sammenhæng.

Valget af supplerende stof vil i høj grad afhænge af den valgte studieretning.

På de merkantile studieretninger skal undervisningen naturligvis have et stærkt merkantilt islæt, samtidig med at litterære og samfundsmæssige emner tilgodeses.

På de tekniske studieretninger skal dele af det supplerende stof relatere sig til tekniske/naturvidenskabelige emner, således at eleverne får indsigt i teknisk/naturvidenskabelige terminologier og fremstillingsmetoder.

Eventuelt kan arbejdet med ”teknisk tysk” ske i samarbejde med andre fag.

4. Tilrettelæggelse

4.1 Didaktiske principper

- a) *undervisningen skal tage udgangspunkt i elevernes faglige niveau og viden,*

Hermed menes, at der skal tages udgangspunkt i elevernes aktuelle niveau, hvilket betyder at man ikke automatisk kan regne med en faglig fællesnævner for klassen

- b) *undervisningen tilrettelægges, så den i videst muligt omfang har karakter af en læringsdialog mellem lærer og elever,*

Dette betyder at undervisningen aldrig må blive en envejskommunikation. Begrebet ”læringsdialog” indgår i en undervisningsform, hvor læreren indgår i en ligeværdig dialog og debat med eleverne og tager elevernes svar og holdninger alvorligt, samtidig med at denne udfordrer deres vante forestillinger for at skabe refleksion og indsigt hos eleverne. En læringsdialog kan også være en faglig samtale, hvor

læreren ved hjælp af åbne, men bevidst valgte spørgsmål forsøger at lade eleverne sætte tanker og ord på deres egne erfaringer og ubevidste viden, ligesom faglige diskussioner imellem eleverne indbyrdes selvfølgelig også er læringsdialoger.

Grundlæggende kan ”læringsdialogen” kun trives i et trygt og inspirerende studiemiljø, præget af respekt og tolerance for klassens gymnasiale subkultur og den enkeltes kulturelle og sociale baggrund.

- c) undervisningen tilrettelægges, så der veksles mellem forskellige undervisningsformer,*
- d) undervisningen tilrettelægges, så elevernes interesser og behov tilgodeses, så eleverne får mulighed for at opleve faget som spændende, relevant og vedkommende,*
- e) undervisningen tilrettelægges, så der både er faglig progression i de enkelte forløb og temaer såvel som progression i udviklingen af fagsprog og terminologi, så eleven gradvis opøves i mere selvstændige arbejdsformer og kompleks tænkning og*

Variation i arbejdsformer i undervisningen er et ufravigeligt krav til god undervisning.

Valget af arbejdsformer skal derfor bygge på principper om variation og progression således at man opnår en vekslende organisering herunder klasseundervisning, individuelt arbejde, par – og gruppearbejde. Undervisningen skal gradvist opbygges fra lærerstyring og klasseundervisning til en højere grad af elevstyring både med hensyn til tilegnelse og formidling af stoffet.

Eksempel på en elevstyret organisering kan fx være projektlignende arbejdsformer, hvor eleverne i en kortere eller længerevarende periode individuelt eller i grupper er ansvarlige for afgrænsning af en problemstilling, supplerende informationssøgning og formidling af stoffet til klassen.

Der skal ske en gradvis taksonomisk progression. Dette betyder, at undervisningen skal tilrettelægges med både en gradvis taksonomisk progression i de enkelte forløb og temaer såvel som med en systematisk og logisk progression i udvikling af terminologi og fagsprog, ikke mindst af hensyn til svage elever, eller elever, der har undervisningssproget, som et andetsprog. Med andetsprog menes i denne sammenhæng brugen af enten dansk eller grønlandsk i undervisningen

- f) undervisningen tilrettelægges, så der i videst muligt omfang perspektiveres til det omgivende samfund*

Dette betyder i praksis, at læreren i sin undervisning i så høj grad som muligt inddrager elevernes forudsætninger og sociale og kulturelle baggrund og perspektiverer sin undervisning til denne begrebsverden, så undervisningen opleves som relevant og vedkommende for eleverne.

Centralt i undervisningen står den enkelte elevs faglige progression. Derfor er undervisningsdifferentiering uomgængelig i tilrettelæggelsen af undervisningen. Der lægges i undervisningen vægt på, at fagets discipliner opleves som en helhed. Arbejdet med de sproglige aspekter sker med stadigt henblik på sproget i anvendelse. Undervisningen skal fremme elevernes kreativitet og evne til at tænke utraditionelt.

Undervisningen foregår i størst muligt omfang på tysk.

4.2 Arbejdsformer

Valget af arbejdsformer skal bygge på principperne om variation og progression i henseende til sproglig og indholdsmæssig kompleksitet og graden af selvstændigt arbejde, men også så der tages hensyn til forskellige elevtyper, deres læringsstile og behov. Både elever med undervisningssproget som førstesprog og som andetsprog skal tilgodeses.

Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer og kreative evner. Arbejdet organiseres gennem 3-5 forskellige emner, og det sikres, at læringsmålene integreres i dette arbejde. Undervisningen skal organiseres, således at de forskellige undervisningsformer tilgodeses.

Det skriftlige arbejde indgår som træning af en vigtig kompetence i tysk, da det styrker elevernes formidlingsevne og sproglige sikkerhed. En del af det skriftlige arbejde skal sigte på autentiske kommunikationssituationer.

Nyere forskning påpeger, at der er et uudnyttet læringspotentiale, som kan aktiveres ved at inddrage skrivning systematisk i fagene. Derfor er der i denne vejledning (3.1.2) åbnet mulighed for at anvende tid i timerne til både skrivning og redigering af skriftlige opgaver.

Forløbsplanlægning

Undervisningen planlægges således, at teksterne samles om et overordnet emne eller tema, hvori kernestoffet indgår. I planlæggelsesfasen vil ideelt set indgå overvejelser om, hvorledes der overordnet skal arbejdes med stoffet i forhold til arbejdsformer og undervisningsprincipper under hensyntagen til den progression i arbejdsformer, som er med til at ansvarliggøre og selvstændiggøre eleverne.

Ifølge lærerplanen organiseres arbejdet med fagets fortrinsvis i emner. På begynder B-niveau er der krav om mindst 3-5 emner. Både kernestof og supplerende stof skal være repræsenteret i emnerne. Emner skal være forskellig længde – det er ikke kvantiteten af tekster, der er afgørende men derimod det fokus, der defineres. Det definerede fokus styrer udvælgelsen af de ulæste eksamenstekster og vil således fungere som en ramme for eleven, der hjælper til at åbne teksten.

Eleverne introduceres fra starten til de it-baserede arbejdsformer. It spiller en central rolle i undervisningen og anvendes i både undervisning, hjemmearbejde og kommunikation mellem elev og lærer, ligesom it også anvendes i det individuelle sprogtræningsarbejde og i stigende grad i samarbejdet fra elev til elev. It anvendes ligeledes i forbindelse med informationssøgning, ligesom det støtter læse-, lytte- og taletræningen. Samspillet mellem sprogarbejdet, it og organisering af arbejdsformer udgør en helhed.

4.3 Fagsprog

Undervisningen tilrettelægges, således at der arbejdes systematisk med udvikling af elevernes fagsprog og forståelse og anvendelse af fagets terminologi. Undervisningen skal tilrettelægges, således at eleverne gradvist opnår en sikkerhed i forståelse og brug af før-faglige begreber.

Undervisningen i tysk stiller krav om et specifikt fagsprog og evnen til refleksion og kompleks tænkning.

Læring kan opfattes som en progressiv og akkumulativ læringsproces, hvor det enkelte faglige begreb i undervisningen bygges ovenpå det foregående og danner en form for syntese med dette, hvorved der opstår en akkumuleret begrebsdannelse hos eleven. Dette betyder derfor, at undervisningen skal tilrettelægges således at der opnås en gradvis taksonomisk progression i de enkelte forløb og temaer såvel som med en systematisk og logisk progression i udvikling af terminologi og fagsprog, ikke mindst af hensyn til svage elever, eller elever, der har undervisningssproget, som et andetsprog.

Undervisningen tilstræber en fælles sproglig terminologi således at fagsproget er fælles fra begyndelsen

Der skal i undervisningen arbejdes systematisk med at opbygge elevernes fortrolighed med før-faglige begreber såsom resume, analyse, argumentation, redegørelse, diskussion osv.

Ofte forudsættes i undervisningen at disse udtryk er velkendte for eleverne, idet at det hyppigt forekommende ord der har en form for ”almen karakter”. Dette er imidlertid langt fra tilfældet – heller ikke for elever der undervises på deres modersmål – og manglende fortrolighed med disse begrebs indhold vil ofte være bremsende for elevernes forståelse og læring.

4.4 Samspil med andre fag.

Undervisningen skal tilrettelægges, så der i perioder arbejdes tværfagligt og drages paralleller til andre fags virkeområder.

Fagets rolle kan variere i de forskellige tværfaglige forløb afhængig af fagets plads i en given studieretning. De faglige mål giver gode muligheder for at definere meningsfulde tværfaglige forløb, hvor tyskfaglige kerneområder kommer i fokus, og for at faget samtidig tilbyder andre fag en tysksproglig ekspertise og en viden om forhold i den tysktalende verden.

Det er både kernestof og supplerende stof, der kan danne den tyskfaglige basis for samarbejdet, således kan fx et til tysk oversat værk inddrages, også som primærkilde, hvis det er oplagt i den givne sammenhæng.

Større tværfaglige emneforløb dokumenteres i undervisningsbeskrivelsen for tysk.

Det er oplagt, at tysk også medvirker i tværfagligt samarbejde, hvor fagets litterære, historiske, kulturelle og samfundsmæssige aspekter sættes i centrum.

Formidlingen af fagligt stof eller resultatet af arbejdet kan foregå på tysk, f. eks i form af en mundtlig præsentation af elevens/elevernes arbejde eller en skriftlig rapport.

5. Evaluering

5.1 Løbende evaluering

Læringsmålene er grundlaget for den løbende evaluering af elevernes mundtlige og skriftlige standpunkt. Elevernes mundtlige og skriftlige kompetencer evalueres løbende med hensyn til færdigheder, viden og indsats, så hver elev løbende er kendt med sit standpunkt. Screening, test og prøver undervejs i forløbet skal give viden om elevernes standpunkt i forhold til læringsmålene og skal bidrage til elevernes fortsatte progression i faget.

Den løbende evaluering kan fokusere på følgende områder:

- taksonomisk progression i forhold til faglige mål og fagligt indhold
- taksonomisk progression i forhold til at kunne anvende andre eller mere selvstændige arbejdsformer
- aktivitetsniveau

Evalueringens proces kan med fordel deles op i disse to områder:

- Lærerevalueringer
- Elevevaluering

Lærerevalueringer

Ved skoleårets start præsenterer læreren fagets læringsmål, fagets indhold og arbejdsformer.

Det skal sikres, at der er en passende balance mellem evalueringsaktiviteter og egentlig undervisning og gruppearbejde. Det bør medtænkes, at en lang række evalueringselementer er integreret i den almindelige undervisningsaktivitet og det almindelige samvær med eleverne, f. eks. i den spontane respons på elevindlæg i undervisningen og i samtaler med eleverne under gruppearbejde.

Formålet med den løbende evaluering er primært formativ i sit sigte. Dens formål er at den enkelte elev får et klart billede af sit faglige standpunkts udvikling og niveau, både når det gælder faglige mål, fagligt indhold og almen studiekompetence såsom arbejdsmetoder og arbejdsformer. På denne baggrund vejledes eleven i, hvordan der kan foregå yderligere faglig progression.

Der skal naturligvis også ske en summativ evaluering, dvs. en endelig formulering af elevens standpunkt i form af en årskarakter.

Evalueringen af elevernes standpunkter hænger desuden naturligt sammen med den proces, hvor læreren med klassen drøfter, hvordan undervisningen kan justeres med hensyn til progression, niveau og brug af arbejdsformer og undervisningsmaterialer.

Elevevaluering

Hermed menes elevens egen vurdering af sin progression både fagligt og socialt. Dette kan f.eks. foregå på følgende måder:

- Eleverne kan, gerne virtuelt, føre en logbog, hvor de reflekterer over de ovennævnte punkter
- Med udgangspunkt i kriterier formuleret af lærer og elever i fællesskab, udarbejder den enkelte elev en skriftlig evaluering af sit standpunkt. Denne selvevaluering bidrager med en

del af fundamentet for en samtale mellem lærer og elev. Denne samtale skal føre til en plan for elevens videre arbejde.

Eleverne kan arbejde med selvevaluering i grupper f. eks i form af konstruktiv kritik ved fremlæggelser.

5.2 Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve, som består af to dele.

1. del

Præsentation på tysk på grundlag af en opgave med ukendt tysksproget tekstmateriale af et omfang på ca. 4 normalsider. Tekstmaterialet skal have tilknytning til et af de studerede emner. Der opgives i materialet kun specielt vanskelige gloser og nødvendige realkommentarer. Det studerede emne inddrages i præsentationen, som efterfølges af en uddybende samtale på tysk.

Tekstmaterialet udleveres dagen før prøven, og der gives ca. 24 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 24 timer.

2. del

Tekstforståelse på grundlag af en opgave med udgangspunkt i en ukendt tysksproget prosatekst af et omfang på 2/3 normalside. Teksten refereres på dansk. Eksaminator stiller supplerende spørgsmål til uddybelse af eksaminandens forståelse af teksten.

Til denne del af prøven gives en forberedelsestid på 30 minutter og den samlede eksaminationstid er ca. 30 minutter.

5.3 Bedømmelseskriterier

Ved prøven bedømmes det, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til læringsmålene.

Ved bedømmelsen lægges der vægt på at eleven på tysk kan:

- a) præsentere og perspektivere det ukendte tekstmateriale,*
- b) inddrage relevante elementer af tysk kultur, litteratur og samfund fra det studerede emne og*
- c) beherske samtalefærdighed og tekstforståelse, idet sammenhængende sprog er vigtigere end korrekthed i detaljen.*

Der gives en karakter ud fra en helhedsvurdering

Karakterfastsættelse En præstation, der fuldt ud opfylder de relevante faglige mål, vurderes til 'fremragende' (karakteren A). Vurderingen 'fremragende' (A), 'godt' (C) og 'tilstrækkeligt' (E) defineres fagspecifikt som beskrevet i skemaet nedenfor. Beskrivelsen kan tjene som udgangspunkt for definition af de to øvrige vurderingen i feltet 'bestået': 'fortrinligt' (B) og 'nogenlunde' (D).

Bedømmelseskriterier tysk begynder B mundtlig karakterer	Betegnelse	Beskrivelse
---	-------------------	--------------------

A	Fremragende	Elevens præsentation og samtale er struktureret og sammenhængende, og eleven anvender et til emnet passende ordforråd på et flydende og forståeligt tysk, der viser beherskelse af den elementære grammatik. Eleven kan frit formulere egne synspunkter og argumenter. Eleven kan på sikker vis redegøre for indhold og synspunkter i tekstmaterialet og placere det i en større sammenhæng.
C	Godt	Elevens præsentation og samtale er overvejende sammenhængende, og eleven anvender et til emnet rimeligt passende ordforråd på et overvejende flydende og forståeligt tysk, der viser delvis beherskelse af den elementære grammatik. Eleven kan i rimelig grad formulere egne synspunkter og argumenter. Eleven kan overvejende sikkert redegøre for indhold og synspunkt i tekstmaterialet og placere det i en større sammenhæng.
E	Tilstrækkeligt	Elevens præsentation og samtale er noget usammenhængende, og elevens ordforråd og beherskelse af elementær tysk grammatik er mangelfuld og undertiden direkte kommunikationshæmmende. Eleven har besvær med at formulere egne synspunkter og argumenter. Eleven kan i mindre omfang redegøre for indhold og synspunkt i tekstmaterialet og placere det i en større sammenhæng.

Karakteren **A** gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.

Karakteren **B** gives for den fortrinlige præstation, der demonstrerer omfattende opfyldelse af fagets mål, med nogle mindre væsentlige mangler.

Karakteren **C** gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.

Karakteren **D** gives for den jævne præstation, der demonstrerer en mindre grad af opfyldelse af fagets mål, med adskillige væsentlige mangler.

Karakteren **E** gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.

Karakteren **F_x** gives for den utilstrækkelige præstation, der ikke demonstrerer en acceptabel grad af opfyldelse af fagets mål.

Karakteren **F** gives for den helt uacceptable præstation.

